

TISHA B'AV - AGAIN!? DID WE MISS MASHIACH?

מדרשת רחל וחיה - ט' באב תשע"ח

A] TISHA B'AV - AT THE TURN OF THE TIDE

1. ליל תשעה באב ויומו, יושבים בבית הכנסת לארץ עד תפלת מנחה

שולחן ערוך אורח חיים סימן תקנט סעיף ג

The Shulchan Aruch brings the halacha of sitting on the floor on Tisha B'Av 'until mincha'.

2. יושבים וכו' - דומיא דאבל דאבל שיושב ע"ג קרקע כל שבעה ...

לבונה ברורה סימן תקנט ס"ק י

The Mishna Berura explains that this corresponds to aveilut when the mourners sit on the floor. If so, the getting up from the floor after chatzot corresponds to getting up from shiva and the end of the aveilut.

3. ואם יש תינוק למול מלין אותו אחר שגומרין הקינות ולא קודם לכן משום שמילה צריכים לעשותה בשמחה כדכתיב שש אנכי על אמרתך. אבל אחר שגמר הקנות כבר אמרו פסוקי דנחמה ושמחה

לבוש תקנט:ז

The Levush brings this idea in the context of a brit mila on Tisha B'Av. The brit can only take place after chatzot since it needs to be in an atmosphere of simcha, and by chatzot we have already said the verses of nechama and simcha.

4.

<p>תרחם ציון כאשר אמרת. ותכוננה כאשר דברת. תמהר לשועה ותחיש גאולה. ותשוב לירושלם ברחמים רבים: כפתוב על נד נביאך. לכן כה אמר יי, שקבתי לירושלם ברחמים, ביתי יבנה בה, נאם יי צבאות, וקרי יטה על-ירושלם: ונאמר. עוד וקרא לאמר, כה אמר יי צבאות,</p>	<p>עוד תפוצנה ערי משוב, ונתם יי עוד את ציון, ובחר עוד בירושלם: ונאמר. כיינתם יי ציון נתם כל-תירבתי, וישם מדברה בעדן וערבתה בגן-יי, ששון ושמחה ימצא בה תודה וקול זמרה:</p>
--	---

סוף הקינות

Kinot end with an expression of God's mercy to bring consolation to the Jewish people and eventually 'sasson vesimcha'.

5. כתב הרא"ש בתשובה (כלל כז ס"ו) ששאלת אם בתשעה באב מן המנחה ולמעלה או סמוך למנחה קטנה אם יכול אדם לרחוץ פניו ידיו ורגליו להקר, אי אמרינן מקצת היום ככולו כיון דהוי חזרות ישנה חלילה. וחס חלל כל היום אסור עד כאן. וכתב הכלל כז (שם כה ע"ד) מי שמיקל לרחוץ מן המנחה ולמעלה רגליו עובר על דברי חכמים (תענית כט:). אך מנהג קדום שהגשים רוחלות ראשן מן המנחה ולמעלה זיום תשעה באב. וזקנים הראשונים הנהיגו זה ועשו סמך לדבר על מה שאמרו באגדה (פתיחה לאסתר רבה אות יא ירושלמי זרכות פ"ג ה"ד) כי המשיח נולד זיום תשעה באב. ולריך לעשות זכר לגואל ולמנחם כדי שלא יתיאשו מן הגאולה וזה דוקא לגשים לפי שהן חלושות מלכהאמין זנחמות מפני שאינן יודעות ספר, לפיכך זריכות חיזוק, עד כאן. ואני אומר כי המנהג הכוא נשתקע ולא נאמר וכל הבא להקל בדבר זין איש זין אשה כופין אותו שלא יעבור על דברי חכמים:

בית יוסף אורח חיים סימן תקנד

This change of mood after chatzot also inspired a number of minhagim, some more appropriate than others. The Rosh was asked whether it was appropriate to wash after chatzot and replied firmly in the negative. However, the Beit Yosef brings an 'ancient minhag' for women to wash their hair on Tisha B'Av after chatzot since this is the time of the birth of mashiach! He observes that this minhag had by his day been forgotten and does not permit it any more. The underlying rationale of the minhag was to give the women a sense of hope in redemption.

6. שוב ראיתי בספר הכוונות להאר"י זצ"ל (דף פט ע"ג) שהביא המנהג ונתן טעם למנהג כמש"ל (איכ"ר ד"ד) דכשישראל ראו דבט' באב בערב הציתו אש בהיכל אמרו מזמור, ששפך חמתו על עצים ואבנים ושמחו שמחה גדולה, דאי לאו הכי לא היה ח"ו תקומה, ואז קבלו נחמה, המנהג הוא טוב ונכון. והאריך עוד וכתב מרח"ו שם דנראה לו ששמע טעם אחר מהרב זצ"ל. כי במנחת ט' באב נולד המשיח הנקרא מנחם כמש"ל (ראה איכ"ר א, נא) עש"ב. ומצאתי כתוב דמזה הטעם לא מיחו חכמים על רבות בנות דאחר חצות מתעסקות בכל כחן לכבד הבית ולתקן המטות וכיוצא מתקוני הבית, וזה מנהג קדום בערי איטאליא לנשים

ברכי יוסף אורח חיים סימן תקנט ס"ק ז

The Birkei Yosef records the rationale of the birth of Mashiach in the name of R. Chaim Vital and also brings another reason for the change of mood. The Ari z'l explained that it was in the afternoon on Tisha B'Av that he Beit Hamikdash was final set alight. This final act represented the turning point - the final destruction of the Temple in place of the destruction of Klal Yisrael (c'v). As such, it represents a new optimism. He also records with approval the minhag of women to clean the house and floors on the afternoon of Tisha B'Av.

7. ג. גם צמורה צאלצבע אות רל"ז כתב רבינו 'כל מה שאסרו רז"ל וכו' ואין להקל אחר חלוצת צעום דבר רק שמקילין לנשים לסדר הבית קל"ה, וזה לקצוב צלצם חמונת הגאולה! וצמורה אהל מועד לרבינו שמואל ירוני ... כתב: 'והנהיגו הזקנים והנשים לרחוץ מן המנחה ולמעלה את ראשן וסמכו ע"מ שאמרו צהגדה כי משיח נולד ציום החרצן! וצמאירי צתענית ל: כתב שכן נהגו כבר צזמן הגאונים אלה שהמאירי סיים 'ואין המנהג יאה' ע"ש. וצשו"ת ילחק ירנן ... וכתב שלא ינהיגו כן לנשים חכמות המציונות צתורה ... ע"ש. ולכן תקנו שלא ירחצו ראשם אלא ישטפו וינקו הבית וצזה גם נשים חכמות יכולות לנהוג כן.

הערות על ברכי יוסף אורח חיים סימן תקנט ס"ק ז

The Meiri records that the minhag of women to wash their hair in the afternoon of Tisha B'Av dates back to the time of the Geonim, although he too criticises it. It seem that the minhag to wash the floor was a way to express this positive feeling without having to wash their hair.

8. טו ויבקש דוד את האלהים בעד הנער ויצא דוד צום ובה וכן ושב ארצה: יט וירא דוד כי עבדיו מתלחשים ויגבו דוד כי מת הילד ויאמר דוד אל-עבדיו המת הילד ויאמרו מת: כ ויקם דוד מהארץ וירחץ ויסד ויחלף שמלתו ויבא בית-ה' וישתחו ויבא אל-ביתו וישאל וישמו לו לחם ויאכל: כא ויאמרו עבדיו אליו מה-הדבר הזה אשר עשיתך בעבור הילד חיל צמת ותבד וכאשר מת הילד קמת ותאכל לחם: כב ויאמר בעוד הילד חיל צמת ויאבכה כי אמרתל מי יודע וחנני ה' ותי הילד: כג ועתה מת למה זה אני צם האוכל להשיבו עוד אני הילד אליו והוא לא-ישוב אלי: כד וינחם דוד את בת-שבע אשתו ויבא אליה וישכב עמה ותלד בן ויקרא [ותקרא] את-שמו שלמה וה' אהבו:

שמואל ב פרק יב

Compare the reaction of David on the death of his first son from Batsheva. Once the final hammer blow has fallen, there is opportunity for nechama and rebuilding.

B] TISHA B'AV AS THE ROOTS OF REDEMPTION

9. אין אומרים תחנון בתשעה באב, דאקרי מועד, כדכתיב (איכה א' ט"ו) קרא עלי מועד וכו'.

חיי אדם חלק ב-ג כלל קלה סעיף כא

The is no tachamun on Tisha B'Av since the day is called a 'Moed'.

10. אין אומרים תחנון במנחה בערב ט"ב משום דאקרי מועד... והענין הוא לסימן כי אנו מובטחים בהש"ת שעוד יתהפכו הימים האלה למועדים ושמחה וימים טובים:

ערוך השולחן אורח חיים סימן תקנב סעיף יד

The Aruch Hashulchan explains the description as 'Moed' as a siman that the day will be transformed to a Yom Tov.

11. הוי כן גדול היום ההוא מאין כמהו ועת-צרה היא ליעקב וממנה יושע

ירמיהו ל:ז

Yirmiyahu refers to a great and unique day of pain for Klal Yisrael, but out of that day they would be saved!

12. ועת צרה היא ליעקב - וזה יהיה צמלחמת גוג ומגוג ... והיתה עת לרה אשר לא נהיתה מהיות וגומר

רד"ק שם

The Redak explains that this 'day' is the war of Gog and Magog.

13. **ועת צרה - אז יכיה עת לרר לישראל אצל מן הרר הכיה תלא לו עוד תשועה**

מצודת דוד שם

The salvation of Klal Yisrael will emerge precisely from the pain

C] ANTICIPATING MASHIACH - PATIENCE WITHOUT PASSIVITY

14. ... ומנין שבו ביום נולד משיח שנאמר **בְּטָרְם תְּחִיל יִלְדָה בְּטָרְם יָבֹוא תְּבַל לָהּ וְהַמְלִיטָה זָכָר** (ישעיה סו:ז). והיה אליהו זכור לטוב מהלך בדרך באותו היום שחרב בית המקדש ושמע בת קול צועקת ואומרת בית מקדשא קדישא לחורבה, בני מלכא יהבון בשביה, אתתא דמלכא תנטר ארמלתא שנאמר **איכה ישבה בדד ... היתה כאלמנה** (איכה א:א). כיון ששמע אליהו א"ל כיון דעתו להחריב את כל העולם, הלך ומצא בני אדם שחורשין וזורעין, א"ל הקב"ה קצף על עולמו ורוצה להחריב את ביתו ולהגלות את בניו לבין אומות העולם ואתם עסוקין בחיי שעה! יצאת בת קול ואמרה הנח להם כבר נולד להם מושיע. אמר לה והיכן הוא? א"ל בבית לחם יהודה. הלך ומצא אשה אחת שיושבת על פתח ביתה ובנה מלוכלך בדם ומוטל לפניה. א"ל בתי בן ילדת? א"ל הן. א"ל מה טיבו שמלוכלך בדם? אמרה רעה גדולה שביום שנולד בו ביום נחרב בית המקדש. א"ל בתי עמדי והחזיקי בו, כבר תהא לכם תשועה גדולה על ידו. מיד עמדה והחזיקה בו ונתן לה בגדים להלבישו, תכשיטין לקשטו, ולא רצתה לקבל. א"ל טלי ממני ולימים אני בא ומקבל את דמיהן. הניחה והלך לו ה' שנים. לאחר ה' שנים אמר אלך ואראה מושיען של ישראל אם בדמות מלכים הוא מתגדל או בדמות מלאכי השרת. הלך ומצא את האשה עומדת על פתח ביתה. א"ל בתי מה טיבו של אותו נער? א"ל רבי, לא אמרתי לך שרע מזלו שביום שנולד בו ביום נחרב בית המקדש. ועוד רגלים יש לו ואינו הולך, אזנים יש לו ואינו שומע, עינים יש לו ואינו רואה, פה יש לו ואינו מדבר והרי הוא מוטל כאבן! נשבה עליו רוח מד' פנות העולם והטילוהו לים הגדול. קרע בגדיו ותלש שערו ויזעק ויאמר ווי אבדה ישועת ישראל! יצאה בת קול וא"ל אליהו, לא כמו שאתה סבור. אלא ד' מאות שנה יגור בים הגדול ופ' שנה במעלה עשן אצל בני קרח, ופ' שנה בפתחה של רומי, ושאר השנים מחזיר על כל מדינות גדולות עד עת קץ.

בראשית רבתי פרשת ויצא עמוד 131

The Medrash in Bereishit Rabbati¹ expresses the frustration of the birth of Mashiach, who emerges from churban. Just when the world appears to be going in the right direction for geula, there is a reverse. Mashiach is a LONG process.

15. ט גילי מאד בת-ציון הריעיל בת ירושלים הנה מלכך יבוא לך צדיק ונושע הוא עני ורכב על-חמור ועל-עיר בן-אתנות:

זכריה ט:ט

The initial appearance of Mashiach is as a poor man riding on a donkey - another indicator of the inherent confusion.

16. אני ה' בעתה אחישנה

ישעיהו ס:כב

One of the most famous pesukim concerning Yemot HaMashiach is that it will come hastened in its time

17. אמר רבי אלכסנדר: רבי יהושע בן לוי רמי: כתיב בעתה וכתיב אחישנה! זכו - אחישנה, לא זכו - בעתה. רבי יהושע בן לוי אשכח לאליהו, דהוי קיימי אפיתחא דמערתא דרבי שמעון בן יוחאי. ... אמר ליה: אימת אתי משיח? - אמר ליה: זיל שייליה לדידיה. והיכא יתיב? אפיתחא דרומי. ומאי סימניה? יתיב ביני עניי סובלי חלאים וכולן שרו ואסירי בחד זימנא. איהו שרי חד ואסיר חד. אמר: דילמא מבעינא דלא איעכב. אזל לגביה. אמר ליה: שלום עליך רבי ומורי! אמר ליה שלום עליך בר ליואי. אמר ליה: לאימת אתי מר? אמר ליה: היום! אתא לגבי אליהו ... אמר ליה: שקורי קא שקר בי! דאמר לי היום אתינא ולא אתא! אמר ליה: הכי אמר לך היום אם בקלו תשמעו.

רמב"ם הלכות מלכים פרק יב הלכה ב

Yemot HaMashiach can start TODAY - if we open our ears!

18. והמפרשי התחלקו זה י"א כי זה המלך הוא משיח בן דוד וי"א משיח בן יוסף

אבן עזרא שם

The Ibn Ezra quotes an opinion that this is referring to Mashiach be Yosef.

1. Midrash on Genesis written during the period of the Rishonim. Based on ancient midrashim, some books from Apocrypha, and especially from the writings of R. Moshe haDarshan, of Narbonne - 11C Provence.

19. *לְבַיִּים הָהוּא יִגְדַּל הַמָּסֶפֶד בִּירוּשָׁלַם כְּמָסֶפֶד הַדָּד־רִמּוֹן בְּבִקְעַת מְגִדּוֹן; וְסִפְדָּה הָאָרֶץ מִשְׁפָּחוֹת מִשְׁפָּחוֹת לְבָד מִשְׁפָּחַת בֵּית־דָּוִד לְבָד וְנִשְׁיָהֶם לְבָד (זכריה יב יא-יב) ...* הא הספידא מאי עבידתיה? פלגי בה רבי דוסא ורבנן. חד אמר: **על משיח בן יוסף שנהרג**

סוכה נב.

One of the few things that Chazal say about Mashiach ben Yosef is that he will be killed!

20. ואומר אחרי זה, כי על שני הענינים יחד, ר"ל אם לא נחזור בתשובה ויהיו המאורעים של בן יוסף, ואם נחזור בתשובה ולא יהיו, יראה לנו משיח בן דוד פתאום. ואם יהיה משיח בן יוסף קודם לו, יהיה כשליח לו וכמתקן האומה וכמסקל הדרך

ספר האמונות והדעות מאמר ח

Rav Saadia Gaon writes that role of Mashiach ben Yosef is to prepare the way for Mashiach ben David. But the events of his days are contingent, not decreed. If the Jewish people do teshuva the death of Mashiach ben Yosef is not inevitable!

21. *וְדָרְךָ כּוֹכֵב מִיַּעֲקֹב וְקָם שֶׁבֶט מִיִּשְׂרָאֵל (במדבר כד:ז)* והכוונה כזו כי אם ישראל יהיו בגדר שיחיו נקראים 'יעקב' לא יחיר להם אלא משיח בן דוד אצל משיח בן אפרים ימות במלחמה ראשונה, שיכרגו רומילום, כאומרם ז"ל. אצל אם ישראל יהיו כולן לדיקים שצבם 'ישראל' יתכנו, אז חפילו אותו שצב שהוא משיח כצא מאפרים, 'וקם' - פירוש תהיה לו תקומה לפני חויציו ולא יכרגו רומילום

אור החיים על במדבר כד:ז

The commentary of the Orach Chaim on Chumash sees the same idea in the prophecies of Bilaam.

22. כי משיח בן יוסף הוא בסוד השמאל, והוא בסוד החיצוניות הצריך לכל התקונים האלה. ומשיח בן דוד הוא בסוד הימין, הצריך שיהיה מתחבר אליו, והגאולה שלמה

ספר קנאת ה' צבאות של הרמחל חלק שני

The Ramchal describes Mashiach ben Yosef as representing 'externality' and needing 'tikun' before Mashiach ben David can come.

23. **The Lamentation in Jerusalem** on the death of Dr. Theodor Herzl

On that day the lamentation will be great in Jerusalem, like the lamentation of Hadad-rimmon in the valley of Megiddon. (Zecharia 12:11)

So it came about that throughout the Exile there is a see-saw effect of these two opposing forces. At times, there is exhibited a drive toward material, worldly success that flows primarily from the foundation of Joseph and Ephraim; other times there is a stirring of the spiritual drive for observance of Torah and spiritual development, for awe and love of God.

Since it is impossible for our nation to attain its lofty destiny other than by actualizing these two components - the universal symbolized by Joseph, and the distinctive symbolized by Judah - there arise in the nation proponents of each aspect. Those who would enhance spirituality prepare the way for Messiah son of David, whose focus is the final destiny. Truly the focus of life is spiritual attainment, except that the spiritual can only develop properly if it is accompanied by all the material acquisitions of which a full-bodied nation is in need. Those who redress the material, general aspects of life prepare the way for Messiah son of Joseph.

When these two forces work at cross purposes as a result of the calamity of exile, shortsightedness and disarray, these are the 'birthpangs of Messiah', or to be more exact, the 'birthpangs of Messiahs' (plural). The Psalmist (89:52) writes: 'That Your enemies have defied, O Lord; that they have defied the footsteps of Your Messiahs' עֲקֻבוֹת מְשִׁיחָךְ Two footsteps of two Messiahs!

Now since the major achievement of Messiah son of Joseph, which is the general advancement of mankind, is accomplished by de-emphasis of the unique Jewish form, Messiah son of Joseph cannot endure, so he is destined to be killed.

When this happens, all will recognize the perversity of the situation. They will realize that it was wrong not to subjugate the universal dimension to the spiritual aspect which is Israel's destiny, to the kingdom of David. 'They will lament him as one laments an only son, and grieve for him as one grieves for the firstborn son.' (Zecharia 12:10) The lamentation for an only child is bereft of hope for future children. Elderly parents who have lost their only son, are totally forlorn. If the verse were to end on that note, it would spell utter doom, but the bitterness is mitigated by intellect. Intellect perceives that the nation has produced the soul of the Messiahs. The nation is not as elderly parents who have lost their only child, but rather as young parents who have lost their firstborn child. Being inexperienced at raising children, they did not attend properly to the child in its state of illness, so the child succumbed.

By the same token, the nation comes to the realization that it did not know how to make proper use of this universalist dimension, did not understand how it could contribute to Israel's unique destiny. In that way, it could have survived. The nation labored under the illusion brought on by the divisiveness of exile that these two forces are truly at odds. The result is that whoever holds up the universal side of the nation becomes unfortunately an enemy of Torah and *mitzvot* (commandments). Contrariwise, whoever focuses on the uniquely Jewish, becomes an adversary of material wellbeing. In the first scenario, the fence of Torah is broken down; in the second, the result is weakness and morosity.

After this latest experience of Messiah son of Joseph's impermanence, let us deduce that truly the two forces are not mutually antagonistic. It is time to bring it all together and to organize the nation's ways. Let every universal perfection serve as a basis for perfecting the uniquely Israelite. Let both parties - those disposed to the material and universal, and those disposed to the spiritual and particularistic - come to the same conclusion.

Then the lamentation will be on both sides; both will recognize their mistake. These two forces were created to be united; once rent asunder, they were mutually injurious.

.....

The Zionist vision manifest in our generation might best be symbolized as the "footstep of Messiah son of Joseph" (*ikva de-Mashiah ben Yosef*). Zionism tends to universalism (as opposed to Jewish particularism). It is unequipped to realize that the development of Israel's general aspect is but the foundation for Israel's singularity. The leadership of the Zionist movement must be greatly influenced by the gifted few of the generation, the righteous and the sages of Israel. On the other hand, the ideal of Israel's national renaissance, including all the material accouterment - which is a proper thing when joined to the spiritual goal - to date has not succeeded, and the lack of success has brought on infighting, until finally, the leader of the movement has fallen, a victim of frustration. It behooves us to take to heart, to try to unify the "tree of Joseph" and the "tree of Judah," to rejoice in the national reawakening, and to know that this is not the end goal of Israel, but only a preparation.

This is the benefit to be gained by remorse over one whom we might consider the "footstep of Messiah son of Joseph" (*ikva de-Mashiah ben Yosef*), in view of his influence in revitalizing the nation materially and generally. This power should not be abandoned despite the wantonness and hatred of Torah that results in the expulsion of God-fearing Jews from the movement. We must develop the courage to seek that any power that is of itself good be fortified, and if it is lacking spiritual perfection, let us strive to increase the light of knowledge and fear of the Lord such that it (i.e. the light) is capable of conquering a powerful life-force and of being built up through it. Then there will be fulfilled in us the prophecy, "I will grant unto Zion salvation, unto Israel My glory." Return (*teshuvah*) must be from our side. Return will be enduring only if all the powers presently found (and possible to be found) in the nation will be vigorous, and directed to good. Then we will be a vessel for the divine will, "a crown of ornament in the hand of the Lord, and a royal diadem in the palm of your God."

The Lamentation in Jerusalem, Rav Kook. Ma'amarei RAYaH 1 (1980) pp94-99²

2. Translation by R. Bezalel Naor, available at <http://shaalvim.co.il/uploads/files/13-d-10-lamentation.pdf>

To download more source sheets and audio shiurim visit www.rabbimanning.com